

Swędrowski, Jerzy

"Blaski i cienie współczesnego przepowiadania", Gerard Siwek, Kraków 2007 : [recenzja]

Warszawskie Studia Pastoralne 6, 196-200

2007

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

GERARD SIWEK CSsR, **Blaski i cienie współczesnego przepowiadania**, Wydawnictwo M, Kraków 2007, ss. 287.

Posługa przepowiadania słowa Bożego została zlecona głosicielom przez samego Jezusa Chrystusa. Wezwanie: *Idźcie i nauczajcie wszystkie narody* pozostaje niezmiennie aktualne, a Zbawiciel obiecał, że pozostanie z tymi, którzy głoszą *aż do skończenia świata*. Ta sama Dobra Nowina rozbrzmiewa na cały świat już od dwóch tysięcy lat. Zmieniające się systemy społeczne, sposoby postrzegania świata, człowieka i Boga wpisują się w proces, który nie może nie uwzględniać posłannictwa głoszenia słowa Bożego. Nawet najpotężniejsze, wydawało się niezmiennie formy władzy i kierowania społecznością ludzką zawiodły na przestrzeni wieków, a wiele z nich znikło w mrokach zapomnienia. Przepowiadanie słowa Bożego pozostaje natomiast ciągłym wezwaniem i zadaniem, którego nie zawiesza się w erze męczenników, ani w czasie pomyślności, czy zupełnej swobody.

Każda epoka niesie ze sobą określone uwarunkowania, a kształtująca się i rozwijająca kultura pozwala coraz lepiej odczytywać prawdę zawartą w Objawieniu i świecie stworzonym. Kłopoty z odkrywaniem prawdy i zamazywaniem jej znaków tym bardziej uzasadniają potrzebę wiernego przekazywania orędzia Dobrej Nowiny jako znaku nadziei i życia dla świata. Wnikliwe patrzeć na otaczającą rzeczywistość daje możliwość lepszej i skuteczniejszej aplikacji słowa Bożego do konkretnych uwarunkowań. Nie tylko słowo, ale także sposoby i metody przekazu adekwatne do określonego czasu nie pozostają obojętne wobec skuteczności i zasięgu niesionego komunikatu.

Ks. Gerard Siwek CSsR podjął się trudu analizy współczesnych uwarunkowań głoszonego słowa Bożego. Jego praca *Blaski i cienie współczesnego przepowiadania* jest kolejną z wielu publikacji, które znalazły się w serii *Redemptoris Missio*. Jest to 25 pozycja we wspomnianej serii, a 6 autorstwa ks. Siwka. Autor jest cennym teoretykiem i praktykiem jako wykładowca homiletyki, autor licznych publikacji, a także misjonarz ludowy i rekolekcjonista. Dłu-

goletnie doświadczenie oraz praca naukowa i posługa kaznodziejska zaowocowały tym razem publikacją, która w podtytule zawiera informację, że jest to *Przewodnik dla kaznodziejów i homilistów*.

Wprowadzenie (s. 5–6) informuje czytelnika, że publikowane teksty posiadają pod względem formalnym charakter homiletycznego popularnonaukowego felietonu, a ich adresatami mają być pełniący posługę słowa, a także ogół słuchaczy. Autor zaznacza także, że większość publikowanych felietonów ukazała się na łamach *Biblioteki Kaznodziejskiej*, czy *Przeglądu Homiletycznego* oraz w książce *Zadany dar. Poszukiwania homiletyczne*. Obecna forma publikowanych tekstów jest efektem przejrzenia i dopasowania do potrzeb wydania książkowego.

Ks. Siwek podzielił swoją pracę na 57 felietonów (s. 7–273) z których każdy zajmuje od 3 do 9 stron druku. Podejmowana tematyka ujmuje prostotą wyrazu praktycznością spostrzeżeń. W pierwszym felietonie *Gdzie jest słowo Boże* autor rozważa znaczenie akلامacji *Verbum Domini*, które w ekspresji języka polskiego brzmi jako *Oto słowo Boże* i *Oto słowo Pańskie*. Zauważając głębię znaczenia owego określenia, zauważa konieczność postawy wiary wobec proklamowanych słów tak w przypadku lektora, jak i słuchacza. Jednocześnie wskazuje na bezzasadność gestów ukazywania księgi po odczytaniu właściwego tekstu, uzasadniając to wskazaniem nowego *Ogólnego wprowadzenia do Mszału rzymskiego*.

Autor zwraca szczególną uwagę na znaczenie słowa Bożego, które jest metaforycznie określane jako *Miecz słowa* (s. 11–15). Refleksja nad znaczeniem i skutkami działania słowa prowadzi do konstatacji, że wpływ tego co się wygłasza dotyczy także głoszącego. Podstawową prawdą pozostaje posłuszeństwo Duchowi Świętemu i Jego natchnieniom. Wymiar werbalny nieustannie przenika się z wymiarem horyzontalnym, dlatego kolejny felieton *Zamknięta księga* (s. 16–19) dotyczy bardzo praktycznych propozycji postaw i zachowań. Autor zauważa wagę gestów, które niosą ze sobą wyrażoną symbolikę, dlatego rozważa miejsce Księgi Pisma św. tak w czasie homilii, jak i po liturgii, wskazując na konkretne propozycje.

Zniewalanie słowa Bożego (s. 20–25) to refleksja nad niebezpieczeństwami w głoszeniu słowa, które były i są obecne w kaznodziejstwie. W ujęciu ks. Siwka jest to: scholastyceizm, kulturalizm, moralizowanie, szufladkowanie i biblicyzm. Stawiając problem autor daje pozytywne wskazówki. *Toast na uczenie Pana* (s. 26–29) jest wezwaniem do głoszenia żywego słowa, które nie ma nic wspólnego z marną improwizacją i powtarzaniem sloganów. Aby tak brzmiała homilia należy *Zauważyć Gospodarza* (s. 30–33) to znaczy odnaleźć i zastosować mistagogię w przepowiadaniu. Zmartwychwstały Chrystus jest obecny w zgromadzeniu liturgicznym, a jego obecność winna być odkrywana tak przez kaznodzieję, jak i wiernych. Mistagogiczny wymiar homilii wynika z głoszonego kerygmatu, *Chrystus głosi Chrystusa* (s. 34–39) jest próbą zaakcentowania, że autentyczne głoszenie Chrystusa nie może nie zauważyć wymiaru eschatologicznego, czyli ukazywania Go jako ostatecznej przyszłości.

Uwzględnianie aktualnych problemów ludzi jawi się jako postulat w kolejnym rozdziale *Czysta Ewangelia* (s. 40–43), jest to zachęta do uwzględniania i znajomości współczesności, nie zaś reporterski pokaz tego co dzieje się wokół. *Przepowiadać problemowo* (s. 44–47) może być propozycją uwzględnienia potrzeb słuchaczy z jednoczesnym podjęciem trudu, aby słuchacz nie pozostał jedynie biernym odbiorcą. *Kaznodziejstwo aluzyjne* (s. 48–52) to refleksja pobudzająca do indywidualnego studium i ogólnego rozwoju duchowego oraz intelektualnego. Pozwoli to w sposób kreatywny korzystać z tego co odkryli inni i pozostać wiernym Ewangelii. *Wierność człowiekowi* (s. 53–57) jest refleksją jak zauważać człowieka, jego sprawy i oświecać je światłem słowa Bożego, które pozwala lepiej zobaczyć i głębiej zrozumieć. *Kerygmat na wszystko* (s. 58–62) już w tytule niesie wskazanie by w sposób fundamentalny odnieść przepowiadanie do słów i czynów Chrystusa. Nie będzie to miało nic wspólnego ze stereotypowym powtarzaniem, że Bóg kocha człowieka, lecz rzucaniem światła na życie i postawy chrześcijan. Rozdział *Dystans poznawczy a głoszenia nawrócenia* (s. 63–67) ma przypominać, że kerygmat zwiera element głoszenia przemiany życia z wielką delikatnością, a jednocześnie siłą przekonania.

Byłoby możliwe przedstawić poszczególne felietony, które tworzą pewnego rodzaju panoramę z uwzględnieniem akcentów pozytywnych i negatywnych współczesnego przepowiadania. Czytelnik znajdzie także polemikę z postawami i pomysłami współczesnych głosicieli i teoretyków przejętych możliwościami komunikacji. Autor czyni refleksję, która pozwala spojrzeć z dystansu na dostępne narzędzia przekazu. W rozdziale *Przymioty kaznodziejskiego komunikatu* (s. 83–87) przypomina, że nic nie zastąpi: konkretności, logiczności, obiektywności, właściwej argumentacji oraz stosownego języka w kaznodziejskim przekazie.

Ostatni felieton w publikacji ks. Siwka nosi tytuł *Encyklika pisana życiem* (s. 269–273) jak łatwo można się domyśleć poświęcony został osobie Jana Pawła II. Autor podjął próbę wydobywania, tego co istotne w postawie Sługi Bożego dla kaznodziejów. Zauważa, że Jan Paweł II głosił, iż kapłan ma być *człowiekiem słowa Bożego, ofiarnym i niestrudzonym głosicielem Ewangelii* (s. 270). Rozwój intelektualny ma być trwaniem przy *tym jednym czego potrzeba* (por. Łk 10, 42), a modlitwa, medytacja i prośba poprowadzą ku skutecznej służbie słowu Bożemu.

Po felietonach autor umieszcza *Wykaz skrótów* (s. 274–275), a następnie *Bibliografię* (s. 276–282). Książkę wieńczy *Spis treści* (s. 283–285) oraz lista publikacji serii *Redemptoris Missio*, na której omawiana pozycja jest dwudziestą piątą. Tu znajduje się także zapowiedź *Bibliografii homiletycznej (1945-2005)*.

Na ostatniej stronie okładki umieszczono m.in. takie słowa dotyczące publikacji ks. Siwka: *Książka wpisuje się w ciągle żywe dyskusje o stanie przepowiadania słowa Bożego. W szeregu łatwych w odbiorze felietonów wskazuje na jego blaski i cienie. Oddają one popularny charakter zaprezentowanych treści, ale nie wyczerpują założenia umieszczonego w podtytule: Przewodnik dla kaznodziejów i homilistów.* Jeśli jednak potraktować określenie *przewodnik* w niezmiernie często przyjmowanym i popularnym znaczeniu i kontekście, to zamysł się obroni.

Blaski i cienie współczesnego przepowiadania niosą niewątpliwie wiele konkretnych i praktycznych wskazówek, jakże często

nie uwzględnianych we współczesnym przepowiadaniu. Jednocześnie autor nie uległ powszechnego narzekania, ujmując rzeczowo podejmowane wątki, a wady i zagrożenia konfrontując z propozycjami rozwiązań. Popularna forma książki może być zachętą dla głosicieli słowa Bożego, przygotowujących się do tej posługi, a także wiernych świeckich. Przystępny styl i schludne wydanie książki może być zachętą do *zagłądania*, a może też refleksji nad wielkim dziełem głoszenia słowa Bożego.

Ks. Jerzy Swędrowski